

1-1-2019

การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเข้มแข็ง พลเมือง

พงษ์สิทธิ์ เพชรพล

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

เพชรพล, พงษ์สิทธิ์ (2019) "การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเข้มแข็งพลเมือง," *Journal of Education Studies*: Vol. 47: Iss. 0, Article 14.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol47/iss0/14>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

The 21st Century Classroom Management Strategies for Enhancing
the Quality of Citizenship

พงษ์สิทธิ์ เพชรผล¹ ปองสิน วิเศษศิริ² และ พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง 2) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง วิจัยดำเนินการมี 3 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกรอบแนวคิด 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 3) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนมัธยมขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัด สพฐ. จำนวน 230 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิด ประกอบด้วย กรอบกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การนำไปปฏิบัติและการประเมินผล กรอบห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การสนับสนุนผู้เรียน เกิดความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมการเรียนรู้ กรอบความเป็นพลเมือง ได้แก่ ใจกว้าง รับผิดชอบ มีเมตตา เข้าใจวัฒนธรรมและความคาดหวังของผู้อื่น และ กรอบการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ การสอนความเป็นพลเมืองและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและมาก 3) จุดแข็ง คือ บรรยากาศในการเรียนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จุดอ่อน คือ การวัดและประเมินผล โอกาส คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภาวะคุกคาม คือ นโยบายของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: การบริหารห้องเรียน / การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 / ความเป็นพลเมือง

Article Info: Received 15 June, 2017; Received in revised form 15 August, 2018; Accepted 25 April, 2019

¹ นิสิตคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: ponglikit17@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: v.pongsin@gmail.com

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: pruet.s@chula.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) study a conceptual framework of 21st century classroom management for enhancing the quality of citizenship and 2) study the strengths, weaknesses, opportunities and threats of 21st century classroom management for enhancing the quality of citizenship. The method can be divided into 3 steps: 1) study the research conceptual framework; 2) study the current and desirable states; and 3) study the strengths, weaknesses, opportunities and threats. The research included 230 middle-sized secondary schools under the Office of the Basic Education Commission area in the Northeast region of Thailand.

The research results showed that 1) The concept of management process includes planning, implementation and evaluation. The concept of the classroom in the 21st century is to encourage creativity and let the learner be the center with the teacher acting as a facilitator, so the learner is more engaged in the learning. The concept of citizenship is open mindedness, have a willingness to listen, be kind, understand the culture and have reasonable expectations of people. This concept of enhancing the quality of citizenship is teaching civic education and learning activities in the classroom. 2) Classroom management in the 21st century to enhance the quality of citizenship in the overall was performed at a moderate level and the desirable state was performed at a high level. 3) The strengths were the atmosphere of instructional management focusing on learners' participation in the learning process. The weaknesses were educational measurement and evaluation. The opportunity was the technological advancement. The threats were government policy, economic and social conditions.

KEYWORDS: CLASSROOM MANAGEMENT / 21st CENTURY LEARNING / CITIZENSHIP

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นสังคมของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านต่างเชื่อมโยงและส่งผลต่อกันและกัน (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2557) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ดังนั้นเพื่อให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องชี้นำ เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติและเป็นทรัพยากรที่เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ บ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า (สงบ ประเสริฐพันธุ์, 2543) จึงมีความจำเป็นต้องสร้างเด็กไทยให้สามารถเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันอย่างมีความสุข (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2559)

ทั้งนี้ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 นั้นต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จวบจนแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่ต่างมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี มีความรู้และเป็นพลเมืองดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

ความมุ่งหมายดังกล่าวมีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูพยายามปรับการจัดการเรียนการสอนและวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่จะพยายามจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนก็ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากข้อมูลการประเมินผลและการรับรองผลของสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปีพ.ศ. 2556 พบว่า โรงเรียน

ขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่ผ่านการรับรองจำนวนมาก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ม.ป.ป.) ซึ่งจากการสำรวจและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่า หนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการประเมิน คือ บรรยากาศการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนไม่ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ทั้ง ๆ ที่ตามมาตรา 24 ข้อ 5 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554)

ประกอบกับจากการศึกษาผลงานวิชาการทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศพบว่า สิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและยังผลมาสู่ตัวผู้เรียนโดยตรงเพื่อให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ การบริหารห้องเรียน (Classroom management) หรือการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับที่ ศศิธร ชันดิธรางกูร (2551) กล่าวว่าการบริหารห้องเรียน เป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ตลอดจนบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ทั้งนี้การบริหารห้องเรียนจะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ (แฉล้ม อินวารี, 2552) ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้หรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรอบของผู้เรียน หากบรรยากาศเอื้อหรือสนับสนุนการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากบรรยากาศไม่เอื้ออำนวยก็จะเป็นอุปสรรคหรือสิ่งที่ขัดขวางไม่ให้ความรู้เกิดขึ้นได้เช่นกัน (สมคิด อิศระวัฒน์, 2543) บรรยากาศของห้องเรียนจึงเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ อาจส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบและมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์, 2533) ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยยศ เรืองสุวรรณ และ ปรีชา วิหคโต (2537) ที่กล่าวถึงความสำคัญของบรรยากาศห้องเรียนนั้นมีผลต่อประสิทธิผลของการเรียนรู้ คือ

- 1) ช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน
- 2) จูงใจให้ผู้เรียน

อยากเรียน อายากรู้และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ทำให้การเรียนมีพลังมากขึ้น จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมบรรยากาศเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการบริหารห้องเรียนจึงมีความสำคัญยิ่ง ในแต่ละวันผู้เรียนจะใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนประมาณ 5-6 ชั่วโมง อิทธิพลของห้องเรียนจึงมีมากพอที่จะปลูกฝังผู้เรียนคุณลักษณะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน (รัตนภรณ์ สุดใจ, ม.ป.ป.) แต่สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มักจะมองข้ามความสำคัญของห้องเรียนไป ทั้ง ๆ ที่การบริหารห้องเรียนนั้นความหมายกว้าง นับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548; Brophy, 2003; Burden, 1995; Kauchak & Eggen, 1998; Moore, 2001) ดังนั้นหากผู้บริหารและครูมีความเข้าใจบริบทของการบริหารห้องเรียนที่ดีและมองเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้และมีการหาแนวทางการบริหารห้องเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการและมีขั้นตอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดีและเป็นคนมีความรู้สอดคล้องตามความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเรียนรู้ได้ก็จะส่งผลดีต่ออนาคตของชาติที่จะเติบโตเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. ศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง
2. ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. การบริหารห้องเรียน หมายถึง วิธีการปฏิบัติของครูในการดูแลสภาพห้องเรียน ด้านการจัดพื้นที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านสภาพบรรยากาศ การจัดกิจกรรม การควบคุมความประพฤติของนักเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาพฤติกรรมในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อให้สภาพบรรยากาศและการดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยการนำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน

2. การศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การจัดการศึกษาไทยที่มุ่งเน้นองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) เนื้อวิชา (Subject matter) 2) ทักษะชีวิต (Life and professional skill) 3) ทักษะและความรักในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Skills and love of learning in 21st century) และ 4) ทักษะด้านสารสนเทศ (ICT skill)

3. พลเมือง หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสระและพึ่งตนเองได้ โดยใช้สิทธิเสรีภาพควบคุมกับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ

4. ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองในการเป็นสมาชิกของสังคม รวมทั้งมีส่วนร่วมในสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีการศึกษา 2559 ที่ผ่านการประเมินระดับดีขึ้นไปจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน

542 โรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้ารับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวนทั้งสิ้น 230 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้ากลุ่มสาระหรือครูหัวหน้าระดับ โรงเรียนละ 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่ามากกว่า .50 และตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (.99) เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า PNI_{modified} และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาและร่าง กรอบแนวคิดการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกรอบแนวคิด โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ในขั้นตอนนี้จะได้กรอบแนวคิดการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 และส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และทำการวิเคราะห์เพื่อจะหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority needs index modified: PNI_{modified})

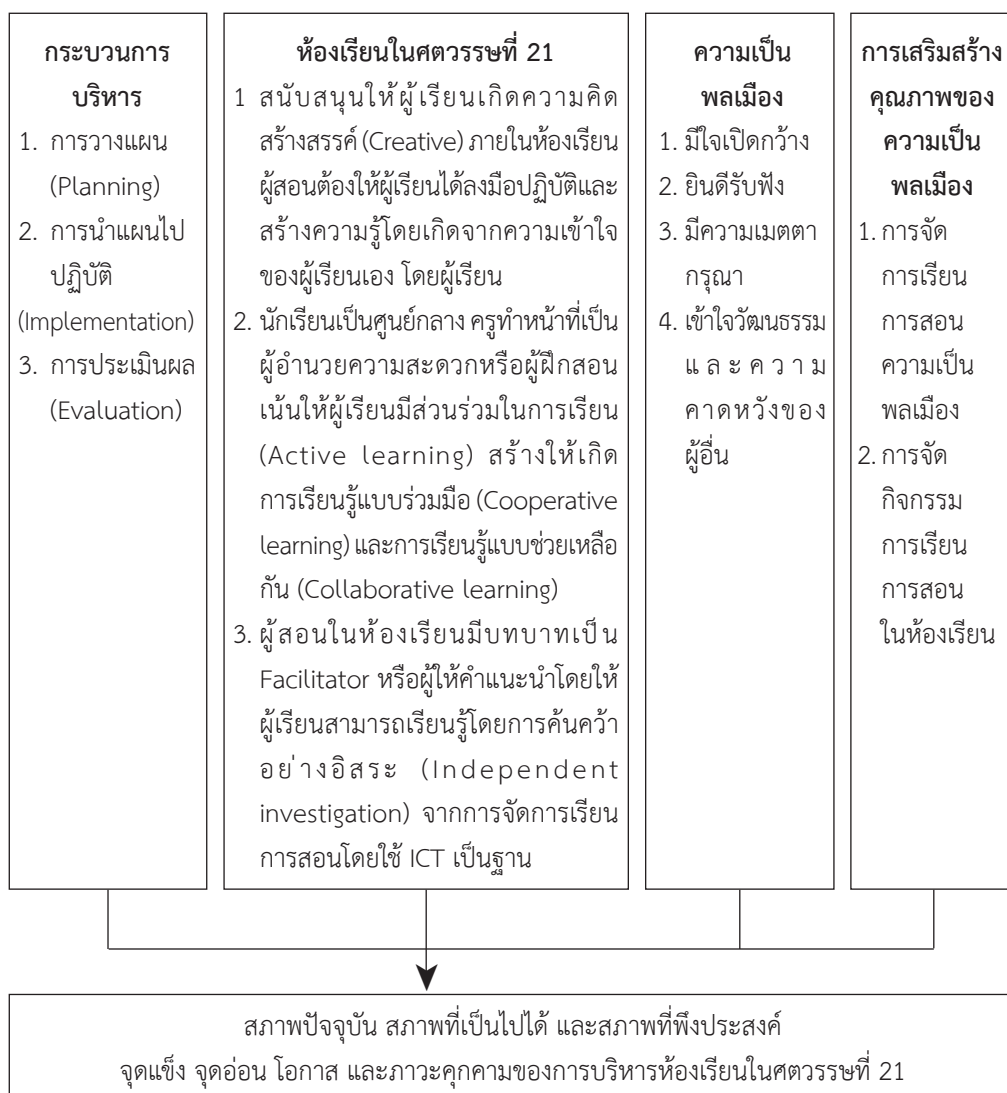
ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และ 3 มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง และส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองและนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI)

ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยนำข้อมูลจากผลการสำรวจความคิดเห็นในขั้นตอนที่ 3 และ 4 และข้อมูลจากการประเมินความจำเป็น และ SWOT Matrix มาสรุปสังเคราะห์เพื่ออภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ประกอบไปด้วยกรอบแนวคิดหลัก 4 เรื่อง ได้แก่ กรอบแนวคิดกระบวนการบริหาร กรอบแนวคิดห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 กรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองและกรอบแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยกรอบแนวคิดของห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Active learning) และครูผู้สอนในห้องเรียนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Facilitator) โดยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยการค้นคว้าอย่างอิสระ (Independent investigation) จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ICT เป็นฐาน กรอบการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านการเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ($\bar{x} = 3.52$, $SD = 0.68$) มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนเรียนรู้อย่างอิสระ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้ ICT เป็นฐาน ($\bar{x} = 3.50$, $SD = 0.73$) และด้านสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

($\bar{x} = 3.32$, $SD = 0.78$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.54$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ($\bar{x} = 4.49$, $SD = 0.55$) และด้านผู้เรียนเรียนรู้อย่างอิสระ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยใช้ ICT เป็นฐาน ($\bar{x} = 4.49$, $SD = 0.57$) มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุดคือ ด้านสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.35$, $SD = 0.65$)

3. จุดแข็งของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ บรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.265$) จุดอ่อนของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ การวัดและประเมินผลการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.329$) โอกาสของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ($PNI_{\text{modified}} = 0.285$) และภาวะคุกคามการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล ($PNI_{\text{modified}} = 0.327$) สภาพเศรษฐกิจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.322$) และสภาพสังคม ($PNI_{\text{modified}} = 0.319$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่นำมาสู่การอภิปรายดังนี้

1. กรอบแนวคิดของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กรอบแนวคิดกระบวนการบริหาร 2) กรอบแนวคิดห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 3) กรอบแนวคิดความเป็นพลเมือง และ 4) กรอบแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยกรอบแนวคิดของห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองมีจุดเด่นอยู่ที่กรอบแนวคิดห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือและครูเป็นผู้แนะนำ ผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น มีลักษณะสอดคล้องกับที่ ฌักฐิติ ศรสวรรณ (2558) กล่าวว่าห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 จะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนลงมือทำเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ส่วนครู

ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในห้องเรียน โดยมุ่งประเด็นไปที่การผลิตนักเรียนที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้คิดสร้างสรรค์และเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยี และอีกหนึ่งจุดเด่นที่น่าสนใจคือ กรอบแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองมีความเชื่อมโยงกับกรอบห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยลักษณะห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นจะช่วยให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถผลิตเยาวชนที่มีคุณภาพและรู้จักหน้าที่ของพลเมืองได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองของ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ที่กล่าวว่าต้องช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านการเรียนรู้เชิงรุกที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดบนพื้นฐานของการสร้างทักษะการเรียนรู้ทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเทคโนโลยี

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันโรงเรียนมีการบริหารห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองในระดับหนึ่ง ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง เนื่องจากหากมองในบริบทของบรรยากาศในการเรียนนั้น การเสริมสร้างบรรยากาศทางกายภาพของห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดเตรียมห้องเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ ทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ข้อ 5 ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554) นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการจัดโต๊ะที่นั่งเรียนที่ควรจัดเป็นนั่งคู่หรือเป็นกลุ่มนั้นก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่ ภาควรรณ โทมา (2554) กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็นการช่วยฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ฝึกให้มีอัธยาศัยไมตรีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนับว่าเป็นช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมหรือการเป็นพลเมือง อีกทั้งห้องเรียนก็เปรียบเสมือนสังคมที่จำลองสภาพสังคมที่เป็นจริงให้เข้ามาอยู่ในห้องเรียน ดังที่ ชุมศรี เนียมประดิษฐ์ (2549) กล่าวว่าห้องเรียนเป็นสังคมเล็ก ๆ ของ

ผู้เรียน พวกเขาได้เรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและการเข้าสังคม ดังนั้นห้องเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องจัดสภาพห้องเรียนให้ผู้เรียนอยากอยู่และอยากเรียนรู้

3. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูตระหนักว่าตนเอง มีศักยภาพที่จะร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองได้ โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคาดหวังต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตค่อนข้างสูง ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าประเด็นที่น่าสนใจคือ การเสริมสร้างบรรยากาศทางจิตใจของห้องเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ แต่กลับมีผลต่อจิตใจของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศทางจิตใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบาย ไม่กดดัน มีอิสระ กล่าวคือ เป็นบรรยากาศทางจิตใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับที่ ภควรรณ โทมา (2554) กล่าวว่าชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกันและกันย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียน รักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน ดังนั้นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกันนั้นเพื่อที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมห้องเรียนก็เป็นไปเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

4. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง จากการวิจัยพบว่า จุดแข็ง ได้แก่ บรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ แม้ว่าจุดแข็งที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยจะพบว่าเรื่องของบรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะมีบทบาทสำคัญ แต่ประเด็นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในบทบาทของการเรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองด้วย การปรับเปลี่ยนบทบาทนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนไม่ใช่ศูนย์กลางในการเรียน ไม่ใช่หัวใจหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้เหมือนในอดีต แต่ต้องปรับมาเป็นผู้ให้คำแนะนำหรือผู้อำนวยการความสะดวกและให้ผู้เรียนได้กลายเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้แทน กลยุทธ์การบริหาร

ห้องเรียนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองได้ โดยผู้สอนคอยแนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2559) กล่าวว่า ผู้สอนควรทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยการกระตุ้นให้เกิดแรงขับเคลื่อนปัญหาและผู้สอนต้องให้การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกของพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนควรเสริมจุดแข็งและโอกาสควบคู่กับการลดจุดอ่อนและป้องกันภาวะคุกคามในการบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง

1.2 โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีนโยบายและแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการบริหารห้องเรียนโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำมาสนับสนุนเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรตระหนักถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทั้งความสามารถด้านวิชาการและทักษะการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งครูควรนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามในงานวิจัยนี้ มาพัฒนาเพื่อนำไปสู่กลยุทธ์การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ และนำไปปรับใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมืองด้วยการสร้างระเบียบวินัย แนวทางการบริหารชั้นเรียนนี้เป็นการควบคุมผู้เรียนให้มีระเบียบวินัย โดยกำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เรียนในห้องเรียน รวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี ซึ่งนับเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ແລ້ມ อีนาวารี. (2552). การศึกษาปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร).

ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2557). *กระบวนการพัฒนาศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชุมชน.

ชุมศรี เนียมประดิษฐ์. (2549). ห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/56569>

ไชยยศ เรืองสุวรรณ และ ปรีชา วิหคโต. (2537). “การวิจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา” การวิจัยเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณัฐฉิณี ศรสุวรรณ. (2558). ลักษณะของห้องเรียนในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก https://www.lri.co.th/knowledge_detail.php?knowledge_id=281

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2559). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภควรรณ โทมา. (2554). *การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/438137>

รัตนภรณ์ สุดใจ. (ม.ป.ป.). *บทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการชั้นเรียน*. สืบค้นจาก http://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgi-bin/mcp/main_php/print_informed.php?id_count_inform=19289

ศศิธร ชันติธรากร. (2551). การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ. *วารสารครุศาสตร์*, 1(2), 1-19.

สงบ ประเสริฐพันธุ์. (2543). *ร่วมสร้างสรรค์คุณภาพโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สมคิด อิศระวัฒน์. (2543). *การสอนผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2554). *พระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับสรุป*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (ม.ป.ป.). *ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอก*. สืบค้นจาก <http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพินทร์ ประสิทธิ์รัตน์. (2533). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Brophy, J. (2003). *Teaching problem students*. New York: Guilford Press.

Burden, P. R. (1995). *Classroom management and discipline*. New York: Longman.

Kauchak, D. P., & Eggen, P. D. (1998). *Learning and teaching: Research-based methods* (3rd ed.). Needham Heights: Allyn & Bacon.

Moore, K. D. (2001). *Classroom teaching skill*. Boston: McGraw-Hill.